

בלב העורף החוזקו מיטב כתיב העתונות העולמית, הנראים כאן מאזינים (ובחלקם נרדמים) בשעת הרצאתו של הרמטכ"ל בתל-אביב. מאחר שלא יכלו להגיע בשום פנים לשדה המערכה, ונאלצו למעשה להסתפק בביולוגים משעממים וחסידי-תוכן, עזבו רובם במהרה את המדינה, ניסו להצטרף ללוחמים באזור הסואף.

תם בשוט ההתחרות החופשית להגיע להר שגים של ממש. מוסדות הבטחון דואגים ממילא שלא תחזור לעתונות שום מלה העלולה להזיק מבחינה בטחונית.

אחראי לשטח ההסברה, יכול כל מוסד אחר — הצבא, משרד-החוק, משרד ראשי-הממשלה — לעשות ככל העולה על רוחו. העולה על רוחו הוא, כמעט בכל מקרה, למנוע אינפורמציה מן הציבור ולחסום את הדלת בסני עיתונים. תירוצים אינם חסרים לעולם — התל בבטחון המדינה וכלה בטובת הציבור. יתכן אפילו שהתירוצים צודקים, מש-לעצמם. הם רק אסטיים בהשגחה לגנוק העצום הנגרם עלידי חוסר-ההסברה.

בחלל הריק שנוצר, ניתן חופשי פעולה לעשרות גורמים קטנים, בחלקם שגעות פרטיים של אי-שום רמי-עצה, טינות אישיות וחשבוניות מוגזמות, המחבלים בכל מאמץ רציני של הסברה.

אישיות מסוימת שונאת עורך מסויים על רקע פרטי מפלגה מסוימת דואגת לכך ששום אדם כשרוני לא יטפל בהסברה, אם אינו נאמן עליה לחלוטין. חוגים מסוימים מעוניינים להכריח את הקוראים לקנות את שבועון המסכ"ל, עלידי מניעת אינסורי-מציה מכל שאר עתוני הארץ והעולם. בר-לל שטויות ממין זה נגרם נזק עצום ל-מדינה, שאין להעריך את ערכו בום.

חלק גדול מן האשמה רובץ על עורכי העתונים היומיים בארץ. במשך שנים התי-רגלו לחייך לעומת היורקים בסרצוף עתיר-ניהם, ולומר שזה גשם. לו קמו לחילופם נגד הבוז הגלוי של ראשי המדינה כלפי העתונות, יתכן ואפשר היה למנוע את התי-פשטות המחלה בעוד מועד. כי צמרת המתי-דגלת לבו לעתונים המקומיים ולדבר בגלוי על שריפתם, כפי שעשה דויד בן-גוריון, אינה יכולה להתיחס בכבוד לעתונים זרים.

★ ★ ★

אדם לב לבח של המחלה אינו טכני, ואי-אפשר לרפאה באמצעים טכניים. כי סופו של דבר, אפסותה המוחלטת של ה-מדינה בשטח ההסברה גובעת מן העובדה שאין לה מה להסביר. מדינה שאין לה קח מדיני ברור, שאין במיה בשורת חדשה ופלי-היבה לעמי המרחב והעולם, טבעה לולול ברכי ההסברה.

לפני שנתיים, בשעה שמלחמת-ההשמצות בין מצריים ועיראק הגיעה לשליה הקודם, אמר סקאח סאלם, או שר-ההסברה המצרי: "לו הייתי במקום ממשלת ישראל, לא הייתי מוציא אף פרטה אחת על החזקת הצבא. הייתי מקים כמה תחנות-שידור שישדרו לי-ערבים. בזה הם יכלו לשבור את כל העולם הערבי!"

לרוע המזל, לא הבין איש בצמיר רת ישראל את אשר הבין הארי ייב: תעמולה חוסכת דם.

פשוטה אחת, שהלב עדיין סולד מפני ה-ערכתה:
נמאל עכד אל-ינאצר כובש עתה בחזרה את הצייה-אי סיני מבלי להקריב אף חייל אחד — אחרי שצה"ל כבש את השטח במחיר של 171 חללים יקרים.

צה"ל נאלץ להיטוג מן השטח הזה מבלי לירות אף כדור אחד, תחת לחץ עוצמת דעת-הקהל העולמית, שאיפשר למעצמות הגדולות להכין את הקוגניה נגד ישראל ול-הקים את הכוח הבינאומי הראשון — נגד ישראל.

גורלה של רצועת-עזה תלוי בספק חמור, בגלל אותן הסיבות.

אחרי הסיבוב הראשון, ערכה הממשלה המצרית משפט לשם גילוי האשמים באסי-פקת נשק קלוקל לצבא המצרי. אחרי הסי-בוב השני היה כדאי לממשלת ישראל לערוך חקירה לאומית לגילוי האשמים בחבלה ב-נשק ההסברה.

החוקרים ימצאו כי התבוסה לא באה בג-לל חוסר רצון טוב או התמסרות בדרג ה-התחון. אנשי יחידת-הקשר הצבאית לעת-נות עכדו כמעט 24 שעות ביממה, תחת לחץ בלתי-פוסק. פקידי לשכת-העתונות הממשלתית התרוצצו ימים ולילות. המחלה היתה בדרג הרבה יותר גבוה.

קל עתה להטיל את כל האשמה על אדם בודד זה או אחר — על דובר צה"ל, ש-הוא אדם ישר מאד והגון מאד, או על מנהל לשכת-העתונות, או על שניהם. אולם החטא לא יכופר במציאת שיערים לעואול. שום שינוי לא יחול לטובה אם יבוא במקומם איש כמו מויש פרלמן, למשל, שחזר לגדרי-לה אחרי שהוכיח את אי-כושורו הגמור ב-שטח התעמולה במשך שנים ארוכות של כשלון מוחלט. שום דבר לא יתוקן עלידי מינוי חזרות של אנשי-שלומנו, שילבישו את אותה הגברת באדרת אחרת.

פה לא מדובר על פורנוקה, שי-אפשר לפתוח אותה וזרפאו. פה מדובר על סרטן, המכרסם בגוף הפוליטי של המדינה. יש צורך בניתוח יסודי.

★ ★ ★

בארץ הזאת אין שום אדם או מוסד אחראים לענייני ההסברה. אין שר לעני-יני הסברה, אין משרד להסברה, אין מינהל להסברה. המוסד המפוקפק הקורא לעצמו בשם זה אינו אלא אוסף של עסקנים מפי-לגתיים ממדרגה עשירית, המנהל תעמולה מפלגתית לקוללת ומשעממת ביותר, על-חשבון משלם-המסים.

מאחר שאין שום מוסד בדרג גבוה ה-

הסתננו לאזור הקרבות, כדי לדחוק על כך לעתונות. התצלום החשוב היחיד שצולם בכל המלחמה — כניעת הרב-אלוף המצרי בעזה — צולם בידי צלם-קולנוע פרטי, ש-הפר את כל החוקים וההוראות והסתנן למקום ללא רשות.

הניתוק המוחלט של העורף מן החזית גרם, במשך כמה ימים עגמים, למועקה בעורף. התפספה ההרגשה המוורה שמשוה אינו כשורה, שקרה משהו שיש להסאירו. העצבים נמרטו. השמעות פרחו בין מפרעי-הרדיו שידר את הודעות דובר צה"ל, שלא אמר דבר. רוב העתנים לא ידעו יותר מאשר האיש ברחוב, השתדלו לקלוט קטערי-משפטים של חיילים. כל כמה שעות הופצה מהדורה חדשה של עתון-ערב, שלא אמרה מילה על הנעשה בחזית.

המצחיק היה שבאותה שעה התנהל ה-מיבצע בחזית כסדרו, ולא היה שום יסוד למועקה ולדאגה. מגנון ההסברה יצר אותן כמו דידי, ללא כל סיבה נראית לעין. זה היה גרוע מפסע. זה היה טמטום.

★ ★ ★

כך נחלה ישראל תבוסה מוחצת ב-כחית ההסברה. העומק התהומי של כשלון מחפיר זה הומחש עלידי עובדה

מנגנון ההסברה עשה את ההיפך. כמה עתונאים, שנבחרו מראש ככתבים צבאיים, גוייסו וצורפו ליחידות. כתבותיהם הועתקו במכונת-הכסלה ונשלחו לכל העתונים. מאחר שרוב הכתבים האלה הם ממדרגה שניה או שלישית, זמק עם הקוראים לא רק לקלוט דק של כתבות גרועות, אלא שאותן הכתבות עצמן הופיעו בכל העתונים. היה זה כאילו הפכו כל העתונים לעתון אחד. רק שניים-שלושה כתבים הצליחו, כמעט במקרה, לי-צור יצירות של ממש.

כל שאר העתונאים — היינו, כמעט כל העתונאים החשובים בארץ — נותקו לחלוטין מכל המתרחש. הם לא הגיעו לחזית. המאורעות העיקריים של המלי-חמה לא צולמו ולא הונצחו. מסך של ברזל ירד בין החזית והעורף. היו עתונאים שנטלו את היוזמה לידיהם. תוך סיכון עצמם במשפט אורחי או צבאי,

בכו האחרון. מצאו את עצמם הכתבים המקומיים והזרים שנלקחו לסיור מודרך לרפיח, שלושה ימים אחרי כיבושה. המכונית התקועה, הנדחפת בידי הכתבים, מסמלת יפה את מנגנון ההסברה כולו, שלא איפשר לכתבים וצלמים הזרים לראות את האמת בחזית.